

Voorjaarsnota 2019

HELMOND.

STAD IN BEWEGING.

Voor een duurzame, sociale en economisch vitale toekomst

Gemeente Helmond

Inhoudsopgave

.....	1
1 Inleiding & leeswijzer	3
2 Beleidsmatige ontwikkelingen	4
3 Financieel perspectief	9
3.1 Budgettair beeld.....	9
3.2 Nieuwe ontwikkelingen 2020-2023.....	14
4 Overige ontwikkelingen.....	17
4.1 Wettelijke uitvoeringstaken	17
4.2 Ontwikkeling woonlasten.....	18
5 Investerings.....	19
6 Risico's	24
6.1 Omvang weerstandsvermogen & ratio's.....	24

1 Inleiding & leeswijzer

Hierbij bieden wij u de Voorjaarsnota 2019 aan. Met de Voorjaarsnota start de begrotingsvoorbereiding voor het jaar 2020. Het doel hiervan is u op hoofdlijnen te informeren over de beleidsmatige en budgettaire ontwikkelingen die van belang zijn bij het opstellen van de begroting. Deze Voorjaarsnota geeft de kaders voor het opstellen van de Programmabegroting 2020-2023.

Schets kaders en ontwikkelingen

De ambities uit het coalitieakkoord zijn bij de programmabegroting 2019 al meerjarig (tot en met 2022) financieel vertaald. Dit betekent dat er bij deze Voorjaarsnota geen financiële ruimte is voor nieuwe wensen en dat we tegelijkertijd geconfronteerd worden met autonome en onontkoombare ontwikkelingen die tot extra kosten leiden waardoor het budgettaire beeld bij aanvang van deze voorjaarsnota negatief is.

Leeswijzer

Deze Voorjaarsnota begint in hoofdstuk 2 met een schets van de verwachte beleidsmatige ontwikkelingen.

In hoofdstuk 3 gaan we in op de (verwachte) budgettaire kaders en ontwikkelingen (financieel perspectief). Ten opzichte van de begroting 2019 leiden onontkoombare ontwikkelingen tot een aanpassing van de beschikbare ruimte. Daarnaast worden de verwachtingen met betrekking tot de loon- en prijsontwikkeling, het gemeentefonds en overige aandachtspunten vanuit het coalitieakkoord toegelicht.

In hoofdstuk 4 gaan we in op overige ontwikkelingen zoals wettelijke uitvoeringstaken en de ontwikkeling van de woonlasten.

Hoofdstuk 5 schetst de beschikbare investeringsruimte voor 2020 en latere jaren. De definitieve besluitvorming over de op te nemen investeringen in 2020 vindt plaats bij de begrotingsbehandeling.

Daarnaast wordt in de programmabegroting een overzicht opgenomen van de kansrijke investeringsprojecten voor latere jaren, zonder dat hiervoor concrete bedragen worden gereserveerd. Deze werkwijze geeft de mogelijkheid om jaarlijks te prioriteren.

Hoofdstuk 6 tenslotte geeft inzicht in het geactualiseerde beeld van de risico's in relatie tot het weerstandvermogen.

Planning behandeling

- 14 mei : Aanbieding gemeenteraad en persmoment
- 28 mei : Hooravond raadsleden
- 11 juni : Vaststelling voorjaarsnota gemeenteraad

2 Beleidsmatige ontwikkelingen

Wie naar Helmond anno 2019 kijkt, ziet: de meeste seinen staan op groen. Onze stad groeit en bloeit. Met grote projecten als de publieke aanleg van glasvezel, Brainport Smart District en Sport- en de Beleefcampus De Braak onderscheiden we ons en leggen we een krachtig fundament voor de stad van de toekomst die we Helmond willen laten zijn. Telkens weer kijken we hoe we als gemeente kunnen anticiperen, participeren of initiëren om de stad in haar kracht te zetten en antwoorden te formuleren op de maatschappelijke uitdagingen van nu of van de toekomst. Waarbij onze ambitie is om Helmond richting de toekomst een economisch vitale, sociale en duurzame stad te laten zijn, waarin het zowel nu als voor volgende generaties goed toeven is. In deze Voorjaarsnota geven we een doorkijk richting die visie. Daarbij vormt het in 2018 gepresenteerde coalitieakkoord 'Helmond. Stad in Beweging' (en de indeling van dat akkoord) zowel inhoudelijk als financieel het uitgangspunt.

Financieel solide richting toekomst

Voorop staat daarin dat we als college oog hebben voor maatschappelijke kosten. Of het nu gaat om ontwikkelingen waar inwoners voor aan de lat staan, of om zaken die een grote financiële claim leggen op ons als gemeente: we willen onze ambities hand in hand laten gaan met solide beleid. Puur omdat we dat aan onszelf maar vooral aan de stad verplicht zijn. We bevinden ons nog altijd in een economisch zonnige conjunctuur. Die straalt af op onze inwoners en bedrijven, en ook op ons als gemeente. Maar de garanties richting de toekomst zijn beperkt. Hoewel we geen signalen hebben dat het weer op korte termijn omslaat, willen we wel voorbereid zijn voor mogelijke tegenslagen en knelpunten, te meer daar deze invloed kunnen hebben op lopend of al gepland beleid. Daarbij moeten we bovendien oog hebben voor externe ontwikkelingen of wettelijke regelingen die sowieso hun effect gaan hebben op onze financiële positie. De economisch opwaartse bewegingen van de laatste jaren leiden tot significant hogere bouwkosten, ook voor projecten die we als gemeente financieren. We zien nieuwe wetten met een mogelijk opwaartse druk op de personeelskosten en de kosten voor het sociaal domein lopen in heel Nederland op. Aangezien we niet willen tornen aan onze eerder benoemde ambities, betekent dit ook oplopende kosten voor de gemeente Helmond. Dit is de reden om nu geen ruimte te benoemen voor wensen, aanvullend op ons coalitieprogramma. Daarin is de beschikbare ruimte voor de periode tot en met 2022 al voor het grootste gedeelte ingezet. Mede op basis van dit programma is voor 2020 een investering van € 42 miljoen voorzien.

Stad in florerende regio

Net als andere gemeenten profiteert ook Helmond van de economische voorspoed van de afgelopen jaren, die in onze Brainportregio vooral ook heel goed voelbaar is. Zuidoost-Brabant is 'hot'. Het aantal banen is de afgelopen jaren flink gestegen, de werkloosheid is historisch laag en steeds meer bedrijven zien de voordelen van vestiging in onze regio. Zeker in de voor ons kenmerkende domeinen als Food, Automotive en de Slimme Maakindustrie zien we een nog altijd voortdurende groei, gekoppeld aan de uitdagingen van de toekomst. Dit is goed nieuws, maar stelt ons tevens voor flinke uitdagingen. De vraag naar woningen blijft stijgen en evenredig daarmee de prijzen op de huizenmarkt. Bedrijven zoeken naarstig naar ruimte om – zoveel mogelijk duurzaam en innovatief – te ondernemen. En ook rond bereikbaarheid en mobiliteit zien we de uitdagingen die de economische groei met zich meebrengt.

Bovendien: hoe kunnen we ervoor zorgen dat de groei iets gemeenschappelijks wordt? Als stad staan we voor vooruitgang, maar streven we er tevens naar dat iedereen hierin kan meedelen. Meedoen, rondkomen en vooruitkomen blijven vanuit die gedachte de drie kernbegrippen die richting geven aan ons sociaal beleid. Van oudsher is Helmond een stad met een sterke kenmerkende eigen

identiteit. Die willen we koesteren. Tegelijkertijd zien we het als onze plicht om het soms achterblijvende sociale profiel in bepaalde wijken een flinke boost in de goede richting te geven. Mensen met hoge schulden, kinderen die opgroeien in armoede: het is vaak het receptuur voor een leven met veel zorgen en weinig perspectief. Deze keten willen we doorbreken. Een nieuwe, maatgerichte aanpak moet voldoende kansen daartoe bieden en een bredere vooruitgang in onze stad tot stand brengen.

Hoe we willen leven en wonen

Het is een van de grootste transitie van deze tijd: de energietransitie. Ook Helmond staat voor een overgang naar nieuwe, groene energie. Onze ambitie om de komende decennia klimaatneutraal te worden willen we samen met de stad vormgeven. Daarbij staat voor ons centraal dat we het niet alleen kunnen. Inwoners en bedrijven moeten hun steentje bijdragen, en bovendien moeten we gebruik maken van de samenwerking met gemeenten in de regio. Binnen deze opgave hechten we veel waarde aan maatschappelijk draagvlak, zeker voor wat betreft de kosten van de transitie. Dit is essentieel om mensen zo ver te krijgen mee te doen en enthousiast te worden. Rondom de energietransitie geven we als gemeente het goede voorbeeld, zowel in het maatschappelijk vastgoed als ook in ons mobiliteitsplan. Vanuit de gedachte dat elke wijk haar eigen identiteit heeft ontwikkelen we wijkplannen. Naast de aanpak van de energietransitie staan hierin ook thema's als klimaatadaptatie en gezondheid centraal.

Klimaat en energie zijn ook belangrijke pijlers van ons woonbeleid. De aantrekkende markt biedt zowel kansen als uitdagingen, maar voorop staat dat Helmond zich wil blijven onderscheiden als een aantrekkelijke, betaalbare woonstad, waar inwoners ruimte en een breed voorzieningenaanbod vinden. Om te kunnen voldoen aan de toenemende vraag naar woningen is het belangrijk dat er flink wordt bijgebouwd. Hierbij stellen we wel enkele voorwaarden. Behalve op duurzaamheid en betaalbaarheid (zowel voor lagere als middeninkomens) zetten we in op spreiding en een goede balans binnen wijken. Hiermee verwachten we de leefbaarheid en veiligheid in alle wijken van Helmond te kunnen verbeteren. Daar dragen tevens de elf wijkagenda's aan bij: plannen waarin sociale problematiek, onveiligheidsgevoelens en signalen van overlast en verloedering samen worden gebracht én waarin oplossingen worden benoemd. Zo willen we, samen met onze partners, de criminaliteit te slim af zijn. Om onze positie te versterken maken we daarin ook gebruik van nieuwe technologieën.

De gedachte om technologie in te zetten voor het verbeteren van de leefbaarheid staat ook centraal in Brainport Smart District. Nu de stedenbouwkundige onderlegger ontwikkeld is en deze slimste wijk ter wereld meer en meer bekendheid heeft gekregen, gaan we de volgende fase in: de fase van concreetheid. Ditzelfde geldt voor een andere belangrijk project: Sport- en Beleefcampus De Braak. Ook de ontwikkelingen binnen het centrum krijgen meer vorm, van kleine, zichtbare verbeteringen tot aan een van de parels: het Burgemeester Geukerspark. Vanaf 2020 kunnen inwoners echt van dit groene stadspark van Helmond genieten. Het nieuwe geïntensiveerde evenementenbeleid krijgt sterker vorm en we koesteren ons hoge niveau van culturele trekpleisters. Het Speelhuis, Museum Helmond en de Cacaofabriek zijn stuk voor stuk essentieel voor ons voorzieningenniveau. Belangrijk binnen het centrum is tevens onze visie op mobiliteit en bereikbaarheid. Ons predicaat van 'Stad van Slimme Mobiliteit' willen we graag doorvertalen in de wijze waarop het hart van onze start kan worden bereikt. Het groene en slimme karakter van Helmond zien we daarin graag terug.

Hoe we voor elkaar willen zorgen

Helmond is een stad met een grote diversiteit aan mensen. Met veel van hen gaat het goed. Het perspectief op werk, salaris en daarmee een toekomst met een positief uitzicht wordt voor velen groter. En toch zijn en blijven er mensen die niet of moeilijk mee kunnen komen. Als gemeente zijn

we er ook, en misschien wel vooral, voor dit deel van Helmond. Vanuit de gedachte dat iedereen een kans verdient en dat iedereen ook in staat moet zijn zulke kansen te grijpen. Met 'Samen maken we het verschil', Kadernota Sociaal Domein 2019-2022 geven we richting en focus aan onze inzet de komende jaren. Een versnelling van de transformatie is nodig. Enerzijds om mensen de zorg en ondersteuning te geven die ze verdienen. Anderzijds om het systeem betaalbaar te houden. Immers ook hier geldt dat het ongewis is welke exacte uitdagingen in de toekomst op ons afkomen.

De doelgroep waarover het gaat heeft vaak te maken met een opeenstapeling van verschillende zorgen. We zien problemen op het gebied van werk, gezondheid, wonen, zorg en in vrijwel alle gevallen ook financiën. De aanpak van armoede en schulden heeft voor ons hoge prioriteit, omdat die er in veel gevallen toe leiden dat mensen in een isolement geraken. In plaats van pleisters te plakken zoeken we – samen met partners – naar meer structurele oplossingen. Als gemeente hebben we deze doelgroep, zeker sinds de decentralisaties in 2015, scherp in beeld. Sindsdien hebben we ons vol ingezet om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet een plek te geven binnen onze organisatie. Ook hierbij geldt dat we deze opgaven samen oppakken met onze partners. Met elkaar zetten we erop in om meer nabij, in samenhang en op maat zoveel mogelijk preventief te handelen (dit is beter voor de toekomst van de cliënt én voorkomt hogere kosten). Een belangrijke methode daarbij is domotica. Slimme technologie, bijvoorbeeld via de glasvezel die in Helmond wordt aangelegd, heeft de potentie om in de zorg echt het verschil te maken.

Binnen het Sociaal Domein hebben kinderen en jongeren onze speciale aandacht. Juist omdat zij de volgende generatie zijn en ook het Helmond van straks vorm moeten geven, vinden we armoede onder hen onacceptabel. Elk kind moet in veiligheid en met perspectief kunnen opgroeien, een startkwalificatie kunnen realiseren om zo te worden opgeleid tot burgers voor de moderne maatschappij. We beseffen dat dit een zaak van lange adem is, maar we willen hierin als college de bakens echt verzetten. Immers, een stad die haar kinderen centraal stelt, is met recht een stad van de toekomst.

Hoe we willen werken

Onze positie binnen Brainport is uniek. We zijn – na Eindhoven – de tweede stad van deze bijzondere regio. We profiteren van de economische voorspoed, maar leveren daarin ook onze actieve bijdrage. De agenda van Brainport past ons naadloos, met haar focus op de vraagstukken van de toekomst (op het gebied van energie, mobiliteit, zorg, veiligheid en voedsel) en de centrale rol die de maakindustrie inneemt. Deze bijzondere positie is echter niet vanzelfsprekend. Zo hard als Brainport heeft moeten strijden voor de erkenning als derde mainport van Nederland, zo hard zullen we moeten blijven strijden om ook de komende decennia nog voorloper te blijven. De economie anno 2019 is er een van snel wisselende coalities en adaptiviteit. De concurrentie ligt op de loer en bovendien zien we dagelijks de uitdagingen waar we zelf voor staan. (Tech)bedrijven schreeuwen om personeel. Een goed vestigingsklimaat en de wijze waarop onderwijs en arbeidsmarkt op elkaar aangesloten zijn, zijn daarbij doorslaggevende factoren om over voldoende talent te beschikken.

Als gemeente faciliteren we sterk de samenwerking om dit (toekomstige) tekort te lijf te gaan. Alle partijen die invloed hebben op de relatie tussen onderwijs en arbeidsmarkt hebben we samengebracht in de Regiegroep om de strategische uitdagingen gezamenlijk op te pakken. Uitgangspunt daarbij is dat we mensen – ongeacht de sector waarin ze werken – zo klaarstomen dat ze zich een leven lang kunnen ontwikkelen, juist omdat de economie die flexibiliteit en doorontwikkeling vraagt.

De nodige doorontwikkeling zien we ook in de domeinen waarin Helmond zich onderscheidt. De afgelopen jaren hebben we ons zeer sterk weten te profileren op het gebied van Automotive. Mede door nationaal én internationaal zichtbaar te zijn, zijn we Stad van Slimme Mobiliteit. Nu staan we voor de volgende fase. We willen de Automotive Campus door ontwikkelen tot een volwaardige campus, waarbij verzelfstandiging een mogelijke optie is. Ondertussen landt komend jaar een centrale locatie van het Europese mobiliteitsproject EIT in Helmond, waarbij ons doel is om de kansen van slimme mobiliteit ook daadwerkelijk in onze eigen infrastructuur zichtbaar te maken. Binnen de domeinen Food en Slimme Maakindustrie werken we aan nieuwe living labs en kijken we telkens hoe de Helmondse infrastructuur kan aansluiten op de speerpunten van andere, omliggende regio's.

Zoals overal geldt ook voor Helmond dat onze economische groeipotentie voor een belangrijk deel wordt bepaald door ons vestigingsklimaat. Een aantrekkelijke leefomgeving en een goed cultureel aanbod spelen daarin een grote rol. Echt doorslaggevend zijn echter de mate waarin Helmond bereikbaar is en de kansen die we ondernemers bieden om te ondernemen en te ontwikkelen. Op beide vlakken is veel beweging. We willen zowel de doorstroming in ons centrum als de randstructuur rondom Helmond verbeteren en zetten onverminderd in op beter openbaar vervoer. Op BZOB Zuid en Varendschut Noord willen we nieuwe bedrijventerreinen creëren, waarin vooral plaats is voor groene, innovatieve bedrijven die echt bijdragen aan de Helmondse werkgelegenheid. Tevens zet Helmond in op de ontwikkeling van een regionaal bedrijventerrein. Dit alles draagt bij aan een welkome houding richting ondernemers, met voldoende oog voor de toekomst.

Hoe we willen besturen

In al onze opgaven staat voorop dat we het als gemeente niet langer alleen kunnen. Sterker nog, we willen dat niet eens meer. Of het nu om de ontwikkelingen in onze topsectoren gaat of om het vormgeven van Brainport Smart District, de invulling van de wijkplannen of het samen komen tot betere zorg en ondersteuning: de input van inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en al onze andere partners staat in het beleid van de gemeente Helmond meer en meer centraal. Deze wijze van besturen draagt bovendien sterk bij aan de legitimiteit van de gemeente.

Dit is ook de wijze van werken die past bij de invoering van de Omgevingswet. Hoewel het pas in 2024 verplicht is een alles omvattende Omgevingsvisie te hebben opgesteld, beïnvloedt het toewerken naar dat moment wel degelijk al eerder ons functioneren. Hiermee ontstaat er meer ruimte voor maatwerk. Minstens zo bepalend is alles wat met de digitale infrastructuur te maken heeft. De aanleg van glasvezel en de vele maatschappelijke diensten (op het vlak van onder meer zorg, ondersteuning, onderwijs en veiligheid) die via dat kanaal kunnen worden aangeboden zorgen voor een transitie die nu nog niet valt te overzien. Gecombineerd met alle ontwikkelingen en initiatieven waarin we nu al acteren op de wereld die nog moet komen, past ook dit naadloos in ons Helmondse verhaal.

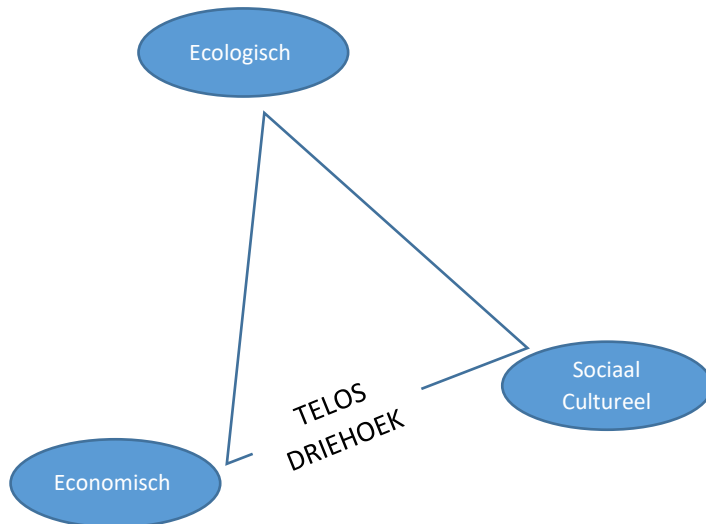
Een duurzaamheidsbalans op maat voor Helmond in aanloop naar de Begroting 2020

In deze voorjaarsnota is ervoor gekozen om, vanwege de ontwikkeling van een nieuwe werkwijze voor het monitoren van de Helmondse ambities en doelen, nog geen nieuwe indicatoren te presenteren. In de Begroting 2020 zullen er nieuwe indicatoren gekoppeld worden aan de beleidsprogramma's en producten, op basis van 'de Telos-werkwijze'. Telos is een Brabants onderzoeksinstituut dat jaarlijks de 'Nationale Monitor Duurzame Gemeenten' publiceert. Deze monitor geeft de 'staat van duurzaamheid' van de 380 Nederlandse gemeenten weer.

'Duurzaamheid' gaat hierbij over meer dan thema's als milieu of energie. Het monitort de staat van gemeenten op economisch, sociaal-cultureel, en ecologisch kapitaal.

'Duurzame ontwikkeling' betekent volgens de Telos-definitie dat ontwikkelingen op één kapitaal niet ten koste gaan van een ander kapitaal, geen negatieve gevolgen hebben voor toekomstige generaties, of voor mensen elders. Met andere woorden: 'people, planet, profit' zijn in evenwicht.

Dit wordt weergegeven d.m.v. de Telos driehoek:

Deze gedachte, om te werken aan een duurzame, sociale, en economisch vitale toekomst voor Helmond heeft de basis gevormd voor het Coalitieakkoord 2018-2022, en zal ook als rode draad terug te vinden zijn in de geactualiseerde strategische agenda die later in 2019 aan de gemeenteraad wordt gepresenteerd. In het verlengde hiervan wordt voorgesteld om deze 'Telos-driehoek' ook te benutten als basis voor het monitoren van de ambities en doelen van Helmond in de P&C-cyclus, met als startpunt de Begroting 2020.

In aanloop naar de Begroting 2020 zullen we samen met Telos verder inzoomen op de thema's en doelen die voor Helmond relevant zijn binnen het sociaal-cultureel, economisch, en ecologisch kapitaal, en wordt gekeken hoe we effectief invloed kunnen uitoefenen op de indicatoren. Hiermee krijgen we een instrument in handen waarmee we beter kunnen sturen op de Helmondse doelen en ambities. Voor sommige doelen is het van belang af te dalen van gemeentelijk niveau naar het niveau van buurten en wijken, omdat er met name binnen het sociaal-cultureel kapitaal soms sterke verschillen in doelen in ambities zijn op buurt- en wijkniveau. Dit sluit ook aan bij de maatwerk-aanpak die we al hanteren op diverse beleidsterreinen zoals veiligheid en het sociaal domein. De werkwijze van Telos, als ook de manier waarop we hier vanuit Helmond mee aan de slag gaan, wordt voorafgaand aan de begrotingsbehandeling (aankomend najaar) aan de gemeenteraad gepresenteerd.

3 Financieel perspectief

3.1 Budgettair beeld

3.1.1 Meerjarenperspectief

Omdat het belang van gezonde gemeentefinanciën groot is, is in het coalitieakkoord een aantal financiële spelregels opgenomen. Deze zijn ook van toepassing op de nieuwe programmabegroting 2020 – 2023:

- De meerjarenbegroting is structureel sluitend;
- We gaan uit van behoedzame en reële ramingen. De raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire. Bij de begrotingsbehandeling informeren wij uw raad nog over de effecten van de septembercirculaire, zodat u hiermee rekening kunt houden;
- Structurele uitgaven worden structureel gedekt;
- Binnen de programma's wordt het principe 'nieuw voor oud' gehanteerd. Dus bij nieuwe prioriteiten binnen een beleidsdomein wordt eerst bekeken welke activiteiten we niet meer doen zodat die financiële middelen benut kunnen worden voor de nieuwe activiteiten;
- Financiële knelpunten worden in principe binnen het betreffende beleidsterrein opgelost. Hetzelfde geldt voor wegvallende geldstromen: deze leiden in principe tot wegvallende activiteiten. Hiervan kan met gemotiveerde redenen worden afgeweken;
- In de beschikbaar te stellen budgetten voor de majeure programma's en/of projecten worden ook de ambtelijke kosten opgenomen (ingecalculeerd). Kleinere projecten moeten binnen de reguliere organisatie worden opgepakt;
- In het Sociaal Domein gaan we uit van een 'gesloten systeem'; de begrotingsprogramma's 2, 3 en 4 moeten in totaliteit voldoende zijn om de uitgaven binnen het Sociaal Domein op te vangen. Daarnaast hebben we een reserve Sociaal Domein om tekorten en tegenvallers op te vangen. Ook zijn er middelen beschikbaar binnen het Sociaal Domein om te komen tot een versnelling van de transformatie. Wij verwijzen hiervoor naar 'Samen maken we het verschil', Kadernota Sociaal Domein 2019-2022 die recent aan u is toegezonden ter besluitvorming.

De afspraken uit het coalitieakkoord zijn vertaald in de programmabegroting 2019-2022 en vormen het vertrekpunt voor het budgettair kader 2020-2023. Ten opzichte van deze begroting is er een aantal wijzigingen geweest die aan u worden voorgelegd bij de 1^e Berap 2019. In onderstaande tabel zijn deze wijzigingen verwerkt in de actuele stand van de programmabegroting 2019.

Het meerjarige beeld kan wijzigen door verschillende ontwikkelingen, bijvoorbeeld wijzigingen van het gemeentefonds die volgen uit de circulaire of onontkoombare ontwikkelingen. Dit leidt tot het volgende bijgestelde beeld:

Meerjarenperspectief exploitatie (bedragen * € 1.000)		2020	2021	2022	2023
Actuele stand Programmabegroting 2019 incl. wijzigingen t/m 1e Berap 2019		0	0	0	0
Algemene Uitkering					
Beschikbare ruimte/tekort septembercirculaire gemeentefonds 2018	s	-336	-281	236	236
Beschikbare ruimte/tekort decembercirculaire gemeentefonds 2018	s	61	63	64	64
Beschikbare ruimte/tekort meicirculaire gemeentefonds 2019	s	pm	pm	pm	pm
Beschikbare ruimte		-275	-218	300	300
Onontkoombare ontwikkelingen					
Beleidsmatig:					
Bijdrage uitvoeringskosten Senzer ivm verlaging aantal uitkeringsgerechtigden	i	152	0	0	0
Stijging kosten wegen reiniging	s	-283	-283	-283	-283
Stijging kosten afval	s	-1.088	-1.088	-1.088	-1.088
Dekking verhoging tarieven afval	s	423	789	1.088	1.088
Dekking uit reserve afval, afvalstoffenheffing	s	665	299	0	0
Omgevingswet	i	-225	-100	0	0
Bedrijfsmatig:					
Automatisering (verschuiving van investering naar exploitatie)	s	pm	pm	pm	pm
Technisch:					
Ruimte kapitaallastenplafond 2020	i	446	0	0	0
Wegvallen dekking reserve volkshuisvesting	s	0	0	0	-220
Verschuiving onderhoud van exploitatie naar investering	i	0	0	0	2.100
Indexering kapitaallasten	s	-40	-80	-120	-160
Dekking uit accres gemeentefonds	s	40	80	120	160
Verlaging riool- en afvalstoffenheffing (netto rente BBV)	s	-600	-600	-600	-600
Dekking externe rente	s	300	300	300	300
Arealontwikkeling	s	0	0	0	-226
opbrengsten belastingen	s	0	0	0	226
Totaal onontkoombare ontwikkelingen		-210	-683	-583	1.297
Totaal budgettaire ruimte VJN 2019		-485	-901	-283	1.597

In 2023 ontstaat incidenteel extra ruimte doordat:

- een groot aantal ambities tot en met 2022 (zijnde deze raadsperiode) in de begroting zijn opgenomen;
- bij de jaarrekening 2017 een verschuiving heeft plaatsgevonden van exploitatiebudgetten naar investeringen bij de fysieke projecten zoals wegen, VRI's en openbare verlichting waardoor incidentele ruimte ontstaat. Daarnaast verplichten de nieuwe spelregels van het BBV ons tot het ontvlechten van investeringen en exploitatielasten bij automatisering waardoor we verwachten dat onze jaarlijkse lasten fors gaan stijgen.

In de totale budgettaire ruimte van de voorjaarsnota 2019 is een aantal onontkoombare ontwikkelingen opgenomen. Deze worden meegenomen als:

- Kosten (of minder opbrengsten) zich zeker voordoen, ook al stellen we er geen budget voor beschikbaar en zijn er hiervoor redelijkerwijs onvoldoende maatregelen mogelijk om dit te voorkomen;
- Zaken juridisch afdwingbaar zijn en tot kosten leiden;
- Zaken politiek zijn toegezegd waarop niet teruggekomen kan worden.

Naast de in de tabel opgenomen onontkoombare ontwikkelingen hebben we te maken met knelpunten die veroorzaakt worden door externe factoren zoals bijv. stijgende bouwkosten en ontwikkelingen en ambities uit het coalitieakkoord waarvoor bij het opstellen van de programmabegroting 2019-2022 geen geld beschikbaar was.

Al deze ontwikkelingen worden in de paragrafen 3.1.2 – 3.1.4 verder toegelicht.

Bij deze voorjaarsnota 2019 is de budgettaire ruimte in de jaren tot en met 2022 negatief. Bij de programmabegroting 2020-2023 zal het meerjarenperspectief wel sluitend zijn. Hiervoor hebben we de volgende mogelijkheden:

- Beschikbare incidentele middelen zoveel mogelijk reserveren voor knelpunten in reeds in gang gezette investeringen;
- Beschikbare middelen anders / slimmer inzetten om knelpunten op te lossen;
- Optimaal benutten van de mogelijkheden voor het aanboren van externe financieringsmiddelen via een krachtige lobby. Hierbij is het wel van belang dat het cofinancieringsfonds (reserve) aangevuld wordt als dit uitgeput raakt, met een minimaal niveau van het fonds van € 1 miljoen;

3.1.2 Toelichting onontkoombare ontwikkelingen

Bij de onontkoombare ontwikkelingen wordt onderscheid gemaakt in beleidsmatige-, bedrijfsmatige- en technische ontwikkelingen.

Beleidsmatige ontwikkelingen

Bijdrage uitvoeringskosten Senzer

De financiering van de uitvoeringskosten van de Participatiewet geschiedt op basis van de ontwikkeling van het aantal uitkeringsdossiers volgens de '5% trap op of 5% trap af' systematiek ten opzichte van een vastgestelde peildatum. In 2018 is het uitvoeringsbudget voor drie jaar opgehoogd in verband met een stijgend aantal uitkeringsgerechtigden. Per 1 januari 2019 is volgens deze systematiek de bijdrage verlaagd en valt de 'Bijdrage uitvoeringskosten Senzer' vrij. Ten opzichte van het aantal uitkeringsdossiers per 1 januari 2019 is er een lichte stijging waarneembaar.

Stijging kosten wegen reiniging

Een aantal ontwikkelingen leiden tot hogere uitgaven voor het product wegen reiniging:

- Indexering personeel en materieellasten bij de uitvoerende partijen;
- Toename van het areaal voor de strooiroutes;
- De verwachting dat het aanbestedingsvoordeel voor onkruidbeheersing namens Blink komt te vervallen bij de nieuwe aanbesteding.

Stijging kosten afval

Een aantal (niet beïnvloedbare) ontwikkelingen leiden tot hogere uitgaven in het domein afval:

- Verhoging afvalverbrandingsbelasting door het Rijk;
- Stijging verwerkingskosten voor afval (GHRA en andere stromen van de milieustraat);
- Indexering personeel en materiële lasten bij de uitvoerende partijen;
- Lagere opbrengsten voor de reststromen door onder andere dalende papierprijzen wereldwijd.

Deze extra kosten worden gedekt door:

- een stijging van het tarief afvalstoffenheffing van 4,8%;
- een tariefverhoging voor de milieustraat van € 6,- naar € 8,- voor het storten van afval tot 1 m3. Hierdoor wordt meer aangesloten bij de tarieven van de Blink-gemeenten;
- een onttrekking aan de reserve afvalstoffenheffing.

Omgevingswet

De omgevingswet gaat in op 1 januari 2021. Deze wet herzielt en vereenvoudigt het uitgebreide stelsel van wet- en regelgeving in het domein van de fysieke leefomgeving ingrijpend. In de huidige begroting is rekening gehouden met een bedrag van € 150.000 aan voorbereidingskosten. Dit is niet toereikend voor een goede implementatie. De bestaande middelen in de begroting zijn bestemd voor de financiering van de projectleiding de komende jaren; de extra middelen zijn nodig in verband met het afronden van Omgevingsvisie en een tweede Omgevingsplan. Voor deze beide producten (maar via deze investering ook de overige omgevingsplannen) zijn extra middelen nodig in verband met het beschikbaar hebben van basisgegevens voor onder andere landschap, natuur en cultuurhistorie.

Bedrijfsmatige ontwikkelingen

Digitalisering

De nieuwe spelregels van de BBV verplichten ons tot het ontvlechten van de investeringen en de exploitatielasten. Waar we tot voor kort veelal software applicaties kochten, is als gevolg van de ontwikkelingen in de digitalisering steeds meer sprake van gebruik van software via zgn. SaaS-oplossingen. SaaS staat voor Software as a service en betekent dat we jaarlijks licentiekosten betalen voor het gebruik van software. Volgens de spelregels zijn dit exploitatiekosten en mogen deze kosten niet langer als investeringen worden opgenomen in de boekhouding.

De verwachting is dat onze jaarlijkse exploitatielast hierdoor fors gaat stijgen.

Het is op dit moment nog niet mogelijk een concreet bedrag te noemen. Op basis van de huidige stand van zaken is de inschatting dat de jaarkosten op de exploitatie digitalisering van orde grootte € 1 tot € 1,5 miljoen zijn. In de begroting 2020 geven we duidelijkheid over de hoogte van de jaarlijkse exploitatielast voor de komende jaren.

Technische ontwikkelingen

Ruimte kapitaallastenplafond 2020

Het actualiseren van de ruimte binnen het kapitaallastenplafond leidt tot vrije ruimte in 2020. Omdat nieuwe investeringen bij de begroting 2020 pas in 2021 tot kapitaallasten leiden, kan deze ruimte incidenteel in 2020 ingezet worden.

Volkshuisvesting

Omdat een eerdere bezuinigingstaakstelling van € 220.000 niet gerealiseerd kon worden, is in 2012 besloten om gedurende 10 jaar een onttrekking ter hoogte van dit bedrag te doen aan de reserve Volkshuisvesting zodat hiermee de begroting gedekt kon worden. Met ingang van 2023 is deze reserve volledig ingezet en is er geen dekking meer beschikbaar, waardoor aanvullende dekking nodig is.

Verschuiving onderhoud naar investering

Bij de jaarrekening 2017 heeft op basis van een aanpassing in de verslaggevingsvoorschriften voor gemeenten op basis van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) een verschuiving plaatsgevonden van exploitatiebudgetten naar investeringen. Dit levert incidentele ruimte op die in de jaren 2019 – 2022 al is ingezet. Jaarschijf 2023 komt nu beschikbaar.

Indexering kapitaallasten

Jaarlijks bij de VJN wordt vanuit de vrijval van kapitaallasten bepaald wat de vrij beschikbare ruimte is om in te zetten voor nieuwe (onrendabele) investeringen. Omdat het totale volume aan kapitaallasten jaarlijks nagenoeg gelijk blijft, kan op termijn met eenzelfde budget minder

geïnvesteed worden. Om ervoor te zorgen dat het investeringsvolume in de pas blijft lopen met de prijsstijgingen wordt voorgesteld de vrije ruimte vanuit de kapitaallasten jaarlijks te indexeren.

Wijziging systematiek rentekosten: verlaging riool- en afvalstoffenheffing

In het BBV is de aanbeveling opgenomen om geen rentekosten meer toe te rekenen over de inzet van eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen). Het volgen van deze aanbeveling leidt tot:

- Een verlaging van het renteomslagpercentage van 3,25% naar 1%;
- Een verlaging van de afval- en rioolheffingen met € 600.000.

Doordat lagere kosten bij afval en riolering één op één worden doorvertaald naar een verlaging van de afval- en rioolheffing voor de inwoners, leidt deze wijziging tot een budgettair nadeel van structureel € 600.000.

Voor een bedrag van € 300.000 kan dit nadeel op basis van de huidige renteontwikkelingen worden opgevangen binnen de verwachte ruimte op de totale rentekosten.

Areaalontwikkeling onderhoud en personeel

Jaarlijks wordt de begroting bijgesteld voor areaalontwikkelingen. Hierdoor kan de gemeente de toegenomen kosten in verband met bevolkingsgroei, groei van het aantal woningen enzovoorts opvangen. Tot en met 2022 is deze toename voorzien in het meerjarenperspectief en voor de nieuwe jaarschijf 2023 wordt de jaarlijkse toename van € 40.000 toegevoegd.

Daarnaast houden we al jaren rekening met een organisatiegroei/kwaliteitsimpuls van € 180.000. Ook hiervoor geldt dat de nieuwe jaarschijf 2023 moet worden toegevoegd. Beide ontwikkelingen financieren we uit de extra OZB-opbrengst uit de accresontwikkeling (toename waarde onroerend goed) en uit de bijstelling van het gemeentefonds. Beide bedragen worden geïndexeerd, waardoor de totale ophoging voor areaal onderhoud en personeel € 226.000 bedraagt.

3.1.3 Bijzondere aandachtspunten richting de toekomst

Multifunctionele accommodatie de Braak

In de programmabegroting 2019-2022 heeft uw raad € 25 mln. beschikbaar gesteld voor de aanleg van de multifunctionele accommodatie de Braak. Exorbitante kostenstijgingen in de bouw leiden er toe dat naar verwachting de ruimte binnen het budget (post onvoorzien) in zijn geheel zal opgaan aan deze kostenstijgingen. Daarnaast zijn er een aantal ontwikkelingen binnen dit project, zoals aanvullende wensen klimaat adaptatie, andere keuze infill kunstgrasvelden en de gewenste ontsluiting van de Braak die extra kosten met zich meebrengen.

De ontwerpfase zal begin 2020 aan uw raad worden voorgelegd, waarbij dan meer bekend zal zijn over de financiële gevolgen.

Integraal (Onderwijs)Huisvestings Plan (IHP)

In de programmabegroting 2017-2021 heeft uw raad het IHP fase I vastgesteld. De geprognoseerde kosten van fase I zijn toen geraamd tussen de € 12 en € 18 mln. Uw raad heeft een bedrag van € 14,2 mln. gevoteerd voor fase 1, de periode 2017-2022. Inmiddels is ook hier duidelijk dat onder andere door de prijsstijgingen in de bouw het gevoteerde krediet niet voldoende zal zijn om de voorgenomen investeringen in fase 1 uit te voeren. Daarnaast was er onvoldoende rekening gehouden met de noodzaak van tijdelijke huisvesting en de bouw van een nieuwe gymzaal. Op dit moment worden de verwachte kosten voor de uitvoering van het IHP fase 1 opnieuw berekend. Wij zullen u na de zomer hierover informeren, zodat in de programmabegroting 2020-2023 hier ook rekening mee gehouden kan worden. Daarbij komen wij ook terug op het Jan van

Brabant college, dat onderdeel uitmaakt van fase 2 van het IHP. Hiervoor zijn op dit moment nog geen middelen geraamd.

Wijkontwikkelingsplannen Helmond Noord en –Oost

Woningstichting Woonpartners heeft ons college gevraagd gezamenlijk te gaan starten met de revitalisering van Helmond-Oost. Hierbij gaat het voor de gemeente met name over het up to date maken/houden van de openbare ruimte en met het - daar waar nodig - in overleg met ketenpartners op gang brengen van maatschappelijke ontwikkelingen.

Op basis van een analyse van de huidige fysieke en maatschappelijke uitdagingen wordt een wijkontwikkelingsprogramma opgesteld, dat naar verwachting medio dit jaar zal worden afgerond. Bij deze analyse zijn diverse maatschappelijke partners en bewonersgroepen betrokken.

Na oplevering van het wijkontwikkelingsplan Helmond-Oost wordt in de 2^e helft van dit jaar de analyse van Helmond-Noord opgepakt. Ook deze analyse wordt afgerond met een wijkontwikkelingsplan.

Centrumplan

Om de aantrekkelijkheid van het centrum te vergroten is in het coalitieakkoord een aantal ambities geformuleerd zoals het autoluw maken van de Kanaaldijk, het toegankelijker maken van het centrum voor ouderen en het schoner en aantrekkelijker maken van de aanloopstraten naar het centrum. Hiervoor zijn geen nieuwe middelen voorhanden.

Culturele instellingen

Voor een hoogwaardig vestigings- en woonklimaat is cultuur van belang. In de afgelopen jaren heeft de gemeente bezuinigd, onder andere op het programma cultuur. Hierdoor staat de exploitatie van onze culturele instellingen (Cacaofabriek, het Speelhuis en het Museum) onder druk en/of vraagt om nieuwe investeringen.

3.2 Nieuwe ontwikkelingen 2020-2023

3.3.1 Nominale ontwikkelingen

Bij de opstelling van de begroting is uitgangspunt dat bepaalde budgetten worden geïndexeerd voor loon- en prijsontwikkelingen. Deze indexeringen zijn gekoppeld aan landelijke indexcijfers.

Het gaat hierbij over de verwachte stijging van de personele lasten als gevolg van cao-aanpassingen en over de verwachte bijstelling van het prijsniveau van de in de begroting opgenomen budgetten. Hiermee worden deze budgetten geactualiseerd naar het loon- en prijsniveau 2020.

Deze aanpassingen dekken we uit de uitkering uit het gemeentefonds, waarin een loon- en prijscompensatie is opgenomen en uit de inflatie van belastingen en tarieven van de gemeente Helmond.

Vooralsnog is het uitgangspunt, dat deze dekking toereikend en -in het kader van deze Voorjaarsnota- budgettair neutraal is.

Zoals aangegeven in de programmabegroting 2019-2022 is een groot gedeelte van de middelen voor het Sociaal Domein ingaande 2019 overgeheveld van de afzonderlijke integratie-uitkeringen Sociaal Domein naar de algemene uitkering uit het gemeentefonds en wordt deze als gevolg hiervan ook niet meer afzonderlijk geïndexeerd. Ingaande 2020 lopen deze budgetten mee in de algemene loon- en prijssystematiek van onze gemeente.

In de praktijk worden op basis van de afgesproken systematiek de volgende indexeringen bij de begroting 2020 toegepast:

- Indexering van subsidiebudgetten: 1,8%;
- Indexering van prijsgevoelige interne budgetten: 2,2%;
- Indexering van belastingtarieven, leges en heffingen: 1,8%;
- Indexering huuropbrengsten: p.m.;
- Indexering van eigen loonkosten: 3 %.

Indexering subsidiebudgetten

De indexering van subsidies vindt plaats op basis van een gewogen gemiddelde (80% /20%) van de loon- en prijsstijgingen voor de collectieve sector (publicatie M.E.V). Voor de prijsstijging wordt de prognose van de prijs overheidsconsumptie netto materieel (IMOC) gehanteerd. Voor de loonstijging wordt uitgegaan van de prijs overheidsconsumptie beloning werknemers.

In de loop van het begrotingsjaar vinden geen tussentijdse mutaties meer plaats. Wel wordt de structurele doorwerking c.q. daadwerkelijke uiteindelijke afwijking verdisconteerd in het percentage van het volgende jaar. Voor de begroting 2020 komt de indexering uit op 1,8%.

Voor de bibliotheek en gemeenschappelijke regelingen (MRE, GGD, ODZOB en veiligheidsregio) geldt een andere, meer specifieke systematiek voor de indexering.

Indexering van prijsgevoelige interne budgetten

Volgens de afgesproken systematiek vindt er indexering plaats voor prijsgevoelige posten. Het indexeringspercentage wordt gebaseerd op de prijsontwikkelingen voor de collectieve sector zoals deze gepubliceerd worden in het M.E.V. In de loop van het begrotingsjaar vinden geen tussentijdse mutaties meer plaats. Wel wordt de structurele doorwerking c.q. daadwerkelijke uiteindelijke uitwijking verdisconteerd in het percentage van het volgende jaar. Voor de begroting 2020 komt de indexering uit op 2,2%. Deze indexering is tevens van toepassing voor de inkomstenposten. Dit met uitzondering van belastingtarieven, leges en heffingen en van huuropbrengsten van gebouwen. Deze hebben een eigen indexering.

Indexering van belastingtarieven, leges en heffingen

In het tarievenbeleid is het toepassen van inflatiecorrectie op de tarieven uitgangspunt. In de afgesproken systematiek worden de jaarlijkse bijstellingen afgeleid van de consumentenprijsindex van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). In de loop van het begrotingsjaar vinden geen tussentijdse mutaties meer plaats. Bij de bepaling van het percentage voor de begroting vindt tevens een nacalculatie over het voorgaande jaar plaats. Het indexeringspercentage voor de tarieven 2020 komt daarmee uit op 1,8%.

Uitgangspunt is dat dit percentage wordt toegepast op alle tarieven voor belastingen, heffingen en leges. Als bij heffingen en leges de opbrengsten hierdoor de kosten overstijgen worden vervolgens de opbrengsten en daarmee de tarieven overeenkomstig naar beneden bijgesteld.

Indexering huurprijzen

De gemeentelijke gebouwen, die aan derden worden verhuurd, worden geïndexeerd op basis van de CBS-index voor huurprijzen in de vrije sector volgens de consumentenprijsindex (CPI) met als peildatum augustus. Aangezien deze peildatum nog in de toekomst ligt kunnen we dit pas meenemen bij het opstellen van de begroting 2020.

Loonkostenontwikkelingen

De laatste afgesloten cao voor gemeenten loopt tot en 31 december 2018. Onderhandelingen over een nieuwe cao lopen nog. Op basis van de huidige ontwikkelingen houden we voor de begroting 2020 rekening met een kostenstijging van 3%. Bij het afronden van de cao zullen we bekijken in hoeverre dit bijsturing behoeft.

3.3.2 Ontwikkelingen gemeentefonds

Via de gemeentefondscirculaires informeert het ministerie van BZK gemeenten over de ontwikkelingen van de algemene uitkering. Deze ontwikkeling wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Via de normeringssystematiek (trap op/trap af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering. De programmabegroting 2019-2022 is conform uitgangspunten gebaseerd op de meicirculaire 2018. In de 1^e Berap 2019 zijn de ontwikkelingen op het gemeentefonds vanuit de nadien gepubliceerde september- en decembercirculaire 2018 meerjarig verwerkt. Dit is opgenomen in de actuele stand van de programmabegroting 2019-2022 (zie tabel van meerjarenperspectief par. 3.1).

Eind mei verschijnt op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk de meicirculaire 2019. Hierin is informatie opgenomen over de hoeveelheid aan middelen die we de komende jaren van het Rijk verwachten te ontvangen. Dit is van invloed op de budgettaire ruimte voor 2020 en verder.

In principe is de algemene uitkering vrij besteedbaar. Het Helmondse beleid is dat de taakmutaties, decentralisatie- en integratieuitkeringen één op één worden ingezet voor de betreffende beleidsterreinen.

4 Overige ontwikkelingen

In dit hoofdstuk gaan wij in op een aantal andere onderwerpen dat van belang is voor het opstellen van de Programmabegroting 2020-2023. Tot slot gaan we in op de ontwikkeling van de woonlasten en de mogelijkheden die binnen deze kaders bestaan voor het kunnen financieren van knelpunten.

4.1 Wettelijke uitvoeringstaken

Asbestsanering

Vanaf 2024 zijn asbestdaken in Nederland naar verwachting verboden. De Tweede Kamer stemde in oktober 2018 met brede steun in met een wetsvoorstel van staatssecretaris Van Veldhoven. Dit wetsvoorstel maakt een asbestdakenverbod daadwerkelijk mogelijk. De Eerste Kamer stemt in 2019 over dit voorstel. Dit betekent dat eigenaren van gebouwen met asbesthoudende dakbedekking deze dan moeten verwijderen. Hierbij maakt het niet uit of dit dak in bezit is van een particulier, een bedrijf of de overheid. Ook de toestand van het dak is niet relevant voor het verbod. Momenteel wordt onderzocht wat dit gaat betekenen voor de gebouwen van de gemeente Helmond.

Wet inburgering

Op 1 januari 2021 wordt de nieuwe inburgeringswet ingevoerd. In het nieuwe stelsel krijgen gemeenten de regie over deze nieuwe wet. Nieuwkomers krijgen bij de gemeente een brede intake en een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP), waarin afspraken worden gemaakt over de thema's inburgering, participatie, ontzorgen en begeleiding.

Wet open overheid

De Wet Open Overheid (Woo) beoogt de transparantie en verantwoording van de overheden te bevorderen door overheden te verplichten zo veel mogelijk informatie in een vroegtijdig stadium actief openbaar te maken en te publiceren. De Wijzigingswet Woo ligt momenteel ter advisering voor bij de Raad van State (RvS). Daarna volgt (vermoedelijk dit jaar) de behandeling in het parlement. Wordt de wet aangenomen, dan worden de gemeente naar verwachting op basis van artikel 2 van de Financiële-verhoudingswet gecompenseerd voor de uitvoeringskosten.

Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra)

De Wnra gaat in op 1 januari 2020 en regelt dat ambtenaren zoveel mogelijk dezelfde rechten en plichten krijgen als werknemers in het bedrijfsleven. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- Werknemers krijgen een tweezijdige arbeidsovereenkomst in plaats van een eenzijdige aanstelling;
- Bij ontslag geldt het private arbeidsrecht;
- Een werknemer kan tijdens ziekte niet ontslagen worden.

De extra kosten voor de implementatie, het technisch omzetten van de lokale rechtspositionering naar een personeelsreglement en het aanbieden van een arbeidsovereenkomst aan de zittende medewerkers zijn meegenomen bij de 1e berap 2019.

Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (DBA)

De Wet DBA had en heeft tot doel meer duidelijkheid te scheppen over de vraag wanneer er sprake is van een dienstbetrekking en wanneer van zelfstandigheid. In plaats van duidelijkheid levert de wet daarentegen veel onrust onder zzp'ers en opdrachtgevers op. Handhaving van de wet is daarom opgeschort tot 1 januari 2020. Intussen wordt gezocht naar verbetering van de wetgeving. De financiële impact hiervan is nog niet duidelijk.

Wet Arbeidsmarkt in Balans (WAB)

Begin dit jaar heeft de Tweede Kamer de Wet Arbeidsmarkt in balans (WAB) aangenomen. Met de

WAB wil het kabinet het verschil tussen vast werk en flexwerk verkleinen en vaste contracten aantrekkelijker maken. Als de wet ook door de Eerste Kamer wordt aangenomen, gaat deze waarschijnlijk per 1 januari 2020 in met vermoedelijk een kostenverhoging op inhuur van payrollers en uitzendkrachten tot gevolg. Omdat wetgeving na invoering van de Wnra direct doorwerkt op de arbeidsrelatie met onze vaste medewerkers, zijn hier op grond WAB, naar verwachting ook kostenverhogende effecten. Pas eind vierde kwartaal van 2019 wordt verwacht dat er meer duidelijk is wat de impact van de nieuwe wet precies is.

4.2 Ontwikkeling woonlasten

Voor het jaar 2020 wordt de inflatie op 1,8% gesteld. Hiermee worden de meeste tarieven verhoogd, behalve die waarvoor wettelijke beperkingen gelden. Daarnaast daalt het tarief voor de rioolheffing in 2020 doordat de toerekening van rentekosten met € 550.000 verlaagd wordt. Ook voor de Afvalstoffenheffing is een kleine daling in de toerekening van rentekosten te zien van € 50.000. Daar staat het perspectief van hogere lasten door andere oorzaken zoals hogere landelijke afvalbelasting en dergelijke tegenover.

Dit resulteert in het onderstaande beeld. De woonlasten kunnen worden bekeken vanuit het perspectief van de gebruiker van een woning (meestal de huurder), maar ook vanuit dat van de eigenaar van dat pand.

Tabel: Belastingen die tot woonlasten voor gebruikers leiden (in €)

Jaar	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal	Verandering totaal t.o.v. voorgaand jaar
2019	210,00	203,40	413,40	0,32%
2020 *	201,72	205,92	407,64	-1,39%
2020 **	201,72	213,12	414,84	0,35%

* incl. toerekening rentekosten en verhoging tarieven met inflatiecorrectie van 1,8%.

** verhoging van het tarief afvalstoffenheffing met 4,8% om het tekort deels binnen het tarief op te vangen.

Als er sprake is van een woning waarvan de eigenaar ook gebruik maakt, betaalt deze ook Onroerendzaakbelasting (OZB).

Tabel: Belastingen die tot woonlasten voor eigenaren/gebruikers leiden (in €)

Jaar	OZB	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal	Verandering totaal t.o.v. voorgaand jaar
2019	340,00	210,00	203,40	753,40	0,64%
2020 *	346,00	201,72	205,92	753,64	0,03%
2020 **	346,00	201,72	213,12	760,84	0,99%

* incl. toerekening rentekosten en verhoging tarieven met inflatiecorrectie van 1,8%.

** bij verhoging van het tarief afvalstoffenheffing met 4,8% om het tekort deels binnen het tarief op te vangen.

5 Investerings

Uitwerking investeringen 2020 (IVP) en kansrijke investeringen

In de Programmabegroting 2020-2023 worden de gemaakte keuzes met betrekking tot het investeringsprogramma voor de jaarschijf 2020 aan uw raad voorgelegd. Deze zijn in lijn met het coalitieakkoord.

Naast het investeringsprogramma (IVP) 2020 wordt in de Programmabegroting 2020-2023 een inventarisatie opgenomen van kansrijke investeringen voor latere jaren (2021 en later). Deze vormen weer het vertrekpunt bij de Voorjaarsnota 2020. Als voorbereiding op de begroting 2020 en het bijhorende investeringsprogramma worden bij deze Voorjaarsnota investeringswensen benoemd, die de komende jaren een rol gaan spelen in het investeringsbeleid.

Bij het bepalen van de vrije ruimte binnen het kapitaallastenplafond is reeds rekening gehouden met besluitvorming over meerjarige investeringen uit de begroting 2018 en 2019:

Meerjarig vastgestelde investeringen uit begroting 2018 en 2019 <i>Bedragen x 1.000</i>	Investeringsplanning					Totaal	Afschr. termijn	kapitaallasten		
	2020	2021	2022	2023	Totaal			2021	2022	2023
Vanuit programmabegroting 2018-2021										
Programma onderwijshuisvesting periode 2018-2022 € 14,4 mln.	2.750	2.500	2.500	0	7.750		20	793	984	1.170
Verduurzaming sportaccommodaties € 0,43 mln.	300	130	0	0	430		20	35	34	34
Investering Sportpark de Braak € 24,95 mln.	4.000	8.500	9.000	0	21.500		40	457	993	1.443
Vanuit programmabegroting 2019-2022										
Nieuwe zwemvoorziening € 13,5 mln.	12.800	0	0	0	12.800		10-40	776	765	754
Vervanging sluis 9 € 7,3 mln.	7.300	0	0	0	7.300		40	420	393	387
Totaal (lasten reeds afgedekt)	27.150	11.130	11.500	0	49.780			2.481	3.169	3.788

De bedragen, die in de investeringsplanning naar voren komen, betreffen de resterende jaarschijven van het totaal gevoterde krediet.

Het investeringsprogramma voor de jaarschijf 2020 heeft invloed op de vrije ruimte van het kapitaallastenplafond 2021, omdat een investering het volgende jaar na gereed melding pas kapitaallasten gaat genereren. De vrije ruimte binnen het kapitaallastenplafond bedraagt in 2021 € 1.744.000.

Investerings	Bedragen x 1.000				
	2020	2021	2022	2023	Totaal
Ruimte kapitaallasten binnen kapitaallastenplafond	IVP 2020	Kansrijke investeringen			
Vervangingsinvesteringen					
Speelvoorzieningen	250	250	250	250	1.000
Rioleringszorg	2.856	1.640	1.690	1.746	7.932
Vervanging verkeerregelininstallaties (VRI's)	400	400	400	400	1.600
Wegen asfalt	2.200	2.200	2.200	2.200	8.800
Openbaar groen	150	150	150	150	600
Opwaarderen openbare verlichting	700	700	700	700	2.800
Afvalcontainers de Veste	125	0	0	0	125
Vervanging containers	60	60	60	60	240
Vervangingsinvesteringen Bedrijfsvoering					
Vervanging door nieuwe digitalisering	600	600	600	600	2.400
Regulier vervanging systemen automatisering	1.350	150	600	1.500	3.600
Vervanging huisvesting	0	1.400	1.400	0	2.800
Nieuw beleid					
Knelpunten uitvoering voetbalvisie *	0	500	0	0	500
Uitvoering Natuurontwikkeling in kader van B5-bod	500	500	500	0	1.500
Doorontwikkeling Food Tech Brainport	500	500	500	0	1.500
Vergroten aantrekkelijkheid Centrum	1.000	0	0	0	1.000
Regionale Bereikbaarheidsagenda	2.000	2.000	2.000	2.000	8.000
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed	500	500	500	0	1.500
Impuls innovatieve concepten vitalisering bedrijventerreinen	250	250	250	0	750
Flankerende maatregelen N279	1.000	1.000	1.500	0	3.500
Uitvoering Fietsagenda Helmond	400	400	400	0	1.200
Toekomstgericht werken **	bn	bn	bn	bn	0
Totaal	14.841	13.200	13.700	9.606	51.347

Afschr. termijn	kapitaallasten		
	2021	2022	2023
	1.744	2.385	2.794
10	33	65	97
40	0	0	0
10	53	104	155
30	145	287	427
30	10	20	29
30	46	91	136
10	0	0	0
10	0	0	0
5	139	275	407
5	314	340	470
10	0	186	366
20	0	41	40
20	33	65	97
20	41	82	121
20	83	81	79
30	132	261	388
20	41	82	121
20	21	41	61
30	66	131	227
10	53	104	155
	0	0	0
	1.210	2.256	3.376

Beschikbare ruimte binnen kapitaallastenplafond

534 129 -582

De beschikbare ruimte binnen het kapitaallastenplafond bedraagt na verwerking van het IVP 2020 ultimo 2021 € 534.000 positief. Echter vanaf 2023 is het saldo van de beschikbare ruimte negatief. Dit negatieve saldo is nog op te vangen door bijstellingen binnen de toekomstige begrotingen, maar geeft het signaal dat er, behoudens de investeringen van het IVP 2020, geen ruimte is voor nieuwe investeringen. Bij het berekenen van de ruimte is ook rekening gehouden met de toekomstige kapitaallasten van de kansrijke investeringen.

Vervangingsinvesteringen

Binnen de investeringen kan een onderscheid worden gemaakt in vervangingsinvesteringen, die vrijwel jaarlijks om een nieuwe investering(stranche) vragen en incidentele investeringen, als gevolg van nieuw beleid, waarbij vervanging niet periodiek aan de orde is. De vervangingsinvesteringen hebben een noodzakelijk karakter en hebben een hogere prioriteit dan de investeringen als gevolg van nieuw beleid.

Speelvoorzieningen

De speelvoorzieningen in de stad leveren een bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving en de gezonde ontwikkeling van kinderen. Een impuls is noodzakelijk om deze in stand te houden en aan te laten sluiten op de behoefte van de stad. Daarom investeren we de komende vier jaar jaarlijks € 250.000 in speelvoorzieningen.

Rioolzorg

Het betreft de reguliere jaarlijkse investeringen om te kunnen voldoen aan de wettelijke gemeentelijke zorgplichten op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater ('rioleringszorg'). De bedragen komen uit Gemeentelijk RioleringsPlan 2019-2023 wat op 2 juli aanstaande wordt voorgelegd aan uw raad.

Vervanging verkeerregelininstallaties (VRI's)

De komende jaren willen we VRI's vervangen via vervangingsinvesteringen, voor een structureel jaarlijks bedrag van € 400.000. Zo blijven we bij in technische ontwikkelingen en dit draagt bij aan het

realiseren van de ambitie van Brainport/Automotive/Bereikbaarheidsagenda.

Investerings maatschappelijk nut in de openbare ruimte

Door gewijzigde verslaggevingsvoorschriften voor gemeenten zijn we vanaf 2017 verplicht om investeringen op wegen/asfalt, openbaar groen en straatverlichting in het overzicht op te nemen. De investering in de openbare ruimte voor deze onderdelen bedraagt jaarlijks € 3,05 miljoen.

Afvalcontainers de Veste

In de Veste zullen in 2020 weer nieuwe blokken van ondergrondse containers voorzien moeten worden. Dit willen we combineren met het gelijktijdig 'omzetten' van een paar ondergrondse containers naar containers voor oud papier. Daarmee komt in die blokken een einde aan het los aanbieden van oud papier. Hierdoor kunnen we voor het resterende deel van de Veste ten zuiden van de spoorlijn weer vooruit (nog 6 blokken te gaan).

Vervanging containers

Bij de oudste afvalvoorzieningen in met name de Veste komen nu de eerste vervangingen in verband met de technische levensduur in zicht. Willen we ons containerbestand de komende jaren tijdig kunnen vervangen, dan zullen we met ingang van 2020 jaarlijks € 60.000 aan middelen nodig hebben.

Vervangingsinvesteringen bedrijfsvoering

Om het huidige niveau van bedrijfsvoering en het digitale serviceniveau van de dienstverlening in stand te houden zijn de komende jaren voor vervangingen op het gebied van digitalisering, automatisering en huisvesting reguliere vervangingsinvesteringen noodzakelijk.

Investerings nieuw beleid

Behalve genoemde vervangingsinvesteringen die noodzakelijk zijn voor het instandhouden van een bestaand voorzieningenniveau, zijn aanvullend investeringen nodig om nieuwe ambities te realiseren.

Knelpunten uitvoering voetbalvisie

Voor knelpunten die vanuit de Visie op Amateurvoetbal zijn ontstaan hadden we in de begroting 2019 € 500.000 opgenomen in zowel jaarschijf 2020 als 2021. Bij het raadsvoorstel "scenario's infillmateriaal kunstgrasvelden Helmond" (raad 21 mei) wordt besloten om de extra kosten van alternatieve infill voor de nieuwe voetbalvelden van SBC De Braak en de toekomstig te vervangen voetbalvelden te dekken uit deze post. Hierdoor is de jaarschijf 2020 vervroegd naar 2019 en is derhalve niet opgenomen in het overzicht.

Uitvoering Natuurontwikkeling in kader van B5-bod

Door een investering van in totaal € 2 miljoen (verspreid over de periode 2019-2022) voor de uitvoering van het B5-Bod in Varendschut Zuid en de Bundertjes, het Brabants Natuurnetwerk in Groot Goor, de invulling van landschapspark Kloostereind en een ontwikkelplan voor de Brouwhuisse Heide wordt Helmond zichtbaar een groenere stad.

Doorontwikkeling Food Tech Brainport

Food Tech Brainport in Helmond wil doorgroeien naar een hoogwaardig ontwikkelcentrum voor het midden- en kleinbedrijf in de foodsector. Daarom investeren we € 500.000 per jaar voor de periode van vier jaar (2019-2022) voor het aanjagen en faciliteren van ontwikkelingen, en het uitbouwen en versterken van het food-netwerk. Dit onder voorwaarden van substantiële cofinanciering, een breed gedragen businessplan en een sterke verbinding met het onderwijs.

Vergroten aantrekkelijkheid Centrum

De weg die met het Centrumperspectief is ingeslagen wordt voortgezet. Dit plan staat voor een

aantrekkelijk, compact én groen centrum. Om dit uit te voeren trekken we voor 2019 en 2020 € 2 miljoen extra uit, wat resulteert in een resterende investering van € 1 miljoen in 2020.

Regionale Bereikbaarheidsagenda

We geven voortvarend uitvoering aan de Bereikbaarheidsagenda van Zuidoost-Brabant. Hiervoor reserveren we jaarlijks € 2 miljoen euro (2019-2030). De eerste projecten zijn inmiddels uitgevoerd. Naast de concrete uitvoeringsprojecten is ook de Studie Bundelroutes als onderdeel van de Bereikbaarheidsagenda opgeleverd. Uit deze studie is gebleken dat in Helmond met het huidige pakket aan maatregelen uit de bereikbaarheidsagenda er toch knelpunten ontstaan op het gebied van doorstroming en leefbaarheid. In de komende periode zal dan ook gestart worden met het opstellen van een verkeersvisie Helmond.

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed

In het streven naar duurzaamheid willen we als gemeente vooroplopen. Het gemeentelijk vastgoed wordt daarom voor de periode 2019-2022 jaarlijks met € 500.000 vergroend via een impuls van € 2 miljoen.

Impuls innovatieve concepten vitalisering bedrijventerreinen

We willen ruimte geven aan ondernemers. In onze optiek liggen er nog veel kansen op bestaande bedrijventerreinen en in toekomstbestendige werklocaties. Om deze locaties vitaler te maken, stellen we, evenals in 2019, in 2020 een investering van € 250.000 beschikbaar. Als kansrijke investering voor de komende 2 jaar is een jaarlijkse investering opgenomen van € 250.000. Dit leidt tot innovatieve werkconcepten en het creëren van kansen op al bestaande bedrijventerreinen. In totaal gaat het om een impuls van € 2 miljoen (de andere € 1 miljoen loopt via de exploitatie).

Flankerende maatregelen N279

De N279 maken we, op basis van de bestuursovereenkomst van december 2017 met onder meer de provincie Noord-Brabant, toekomstbestendig. Daarvoor trekken we € 3,5 miljoen uit voor flankerende maatregelen in het kader van de verbetering van de leefbaarheid en innovatie van het gedeelte van deze weg tussen Asten en Veghel. Dit bedrag is ook bestemd voor natuurontwikkeling. Voor wat betreft de bovenwettelijke geluidsmaatregelen is er cofinanciering vanuit de provincie Noord-Brabant beschikbaar. Ook zetten we in op een metroachtige openbaar vervoerverbinding tussen Helmond en Eindhoven. Verder blijven we actief deelnemen aan de brede regionale discussie over de kwaliteit van de leefomgeving rondom Eindhoven Airport. Ook dringen we aan op verbreding van de A67, tussen knooppunt Leenderheide en Asten. Daarbij is onder meer de ontsluiting richting bedrijven een belangrijk aandachtspunt.

Uitvoering Fietsagenda Helmond

Bovenop de afgesproken fietsmaatregelen in de regionale Bereikbaarheidsagenda stellen we in de periode 2019-2022 € 1,6 miljoen extra beschikbaar voor maatregelen binnen Helmond. We werken aan een comfortabel snelfietsroutenetwerk als stimulans voor het elektrische fietsgebruik. Vóór 2020 realiseren we een nieuwe snelfietsroute tussen Helmond en Eindhoven. Ook investeren we in het regionale fietsnetwerk tussen Helmond en de omliggende gemeenten om mensen te stimuleren om de fiets/e-bike te nemen. Verder willen we dat fietsenstallingen (waaronder die bij station Helmond) gratis blijven.

Toekomstgericht werken

Streven is om een toekomstgerichte ontmoetingsplek te creëren voor de organisaties en inwoners van de stad, die tevens fungeert als werkplek voor onze gemeentelijke medewerkers. Dit sluit bovendien aan bij de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en inclusiviteit. Dit leidt tot een eigentijds huisvestingsconcept inclusief bijbehorende investeringen, waarin de

accenten uit het coalitieakkoord (duurzaam, sociaal en economisch vitaal) zijn meegenomen. Wij willen dit Huis voor de Stad budgetneutraal realiseren, met andere woorden: passend binnen de huidige beschikbare budgetruimte.

6 Risico's

6.1 Omvang weerstandsvermogen & ratio's

De weerstandscapaciteit is te omschrijven als de omvang van de direct beschikbare financiële middelen om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen. De beschikbare weerstandscapaciteit kent zowel een incidentele als een structurele component.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat per 31 december 2018 uit:

Beschikbare weerstandscapaciteit	x € 1.000	x € 1.000
Algemene reserve vrij aanwendbaar	26.675	
Algemene reserve grondbedrijf	43.753	
Post onvoorzien incidenteel (2019)	500	
<i>incidentele weerstandscapaciteit</i>		70.928
Onbenutte belastingcapaciteit	1.330	
<i>structurele weerstandscapaciteit</i>		1.330
Totale weerstandscapaciteit		72.258

Incidentele weerstandscapaciteit € 70,9 miljoen

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit het vrij aanwendbaar deel van de algemene reserve, de algemene reserve grondbedrijf en de post voor onvoorzien. De algemene reserves waarover de gemeente Helmond beschikt ten aanzien van achtervang Jeugd, Wmo en I-deel worden, gezien de onzekerheden, buiten de beschikbare weerstandscapaciteit gehouden.

Structurele weerstandscapaciteit € 1,3 miljoen

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit. De gemeente Helmond kan haar belastingen verhogen en haar heffingen kostendekkend maken om financiële tegenvallers op te vangen. De omvang van de onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte tussen de feitelijke opbrengst uit het totaal van de onroerende zaakbelasting, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing enerzijds en de opbrengst die de gemeente zou moeten realiseren als zij een beroep zou doen op een aanvullende bijdrage op grond van artikel 12 van de Financiële verhoudingswet (de zogenaamde artikel 12-norm) anderzijds.

De onbenutte belastingcapaciteit is als volgt berekend:

Belastingcapaciteit (x € 1.000)	Huidige inkomsten	Maximale inkomsten*	Onbenutte capaciteit
OZB	21.340	22.670	1.330
Afvalstoffenheffing	8.480	8.480	0
Rioolheffing	9.330	9.330	0
Totaal	39.150	40.480	1.330

* Dit is de opbrengst aan OZB-belastingen, wanneer de tarieven gelijk zouden zijn aan de artikel 12-norm (0,1952% van de WOZ- waarde). Voor Afvalstoffen- en Rioolheffing geldt, dat kostendekking wordt bepaald op begrotingsbasis.

Ratio weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (middelen die beschikbaar zijn om risico's te dekken) en benodigde weerstandscapaciteit (de risico's die de gemeente loopt) van de gemeente Helmond.

Deze relatie wordt uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen. Voor de gemeente Helmond bedraagt deze:

$$€ 72,3 \text{ miljoen} / € 42,1 \text{ miljoen} = 1,72$$

Een ratio die lager is dan 1,0 duidt op een kwetsbare financiële positie omdat de beschikbare weerstandscapaciteit niet voldoende is om de geïdentificeerde risico's af te dekken. De berekende ratio van 1,72 voldoet aan de streefwaarde zoals opgenomen in de financiële verordening van minimaal 1,5.

Overzicht van risico's

De inventarisatie van de risico's en daarmee de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit geschiedt binnen de gemeente Helmond door de specifieke risico's financieel te kwantificeren en algemene risico's te benoemen.

De specifieke risico's zijn risico's die van toepassing zijn op Helmond. Allereerst wordt een inschatting gemaakt van de kans dat dit risico zich voordoet. Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Leningen en borgstellingen (factor 0,05);
- Zeer klein (factor 0,1);
- Klein (factor 0,25);
- Midden (factor 0,5);
- Groot (factor 0,7);
- Zeer groot (factor 0,9).

Voor een aantal risico's zijn reeds beheersmaatregelen genomen. De kwantificering van deze beheersmaatregel brengen we in mindering op het risico. Per saldo ontstaat dan een restrisico. Het totaal aan restrisico resulteert dan in de benodigde weerstandscapaciteit.

Naast de specifieke risico's kennen alle gemeenten ook algemene risico's, bijvoorbeeld door macro-economische ontwikkelingen. Voor algemene risico's is het nog niet mogelijk de eventuele financiële omvang te kwantificeren. Indien deze risico's voor de gemeente Helmond leiden tot meer specifieke en kwantificeerbare risico's worden ze financieel vertaald en opgenomen bij de specifieke risico's.

Specifieke risico's

Onderstaand het overzicht van de gekwantificeerde risico's op basis van de actualisatie bij de jaarrekening 2018.

Nr.	Risico's	I/S	Kans	Grondslag risico's x € 1.000	Beheersing	Dekking x € 1.000	Restrisico x € 1.000
1	Juridische claims	I	0,50	200			100
2a	3-Decentralisaties	I	0,50	6.700	Reserve sociaal domein	3.350	0
2b	Participatiewet BUIG	S	0,50	3.700	Reserve I-deel	1.850	0
3a	Verstrekke geldleningen	I	0,05	20.700			1.035
3b	Borgstellingen	I	0,05	34.700			1.735
4.	Leegstand Vastgoed	I	0,10	7.000			700
5	Vennootschapsbelasting	I/S	0,10	1.000			100
6.	Regeling specifieke uitkering sport	S	0,25	200			50
7	Fiscale claims	I	0,50	PM			PM
8	Calamiteiten	I	0,10	6.000			600
9	Extra onderhoud door degeneratie	I	0,50	300			150
10	Claim afval	I	0,50	1.900	Reserve Afvalstoffen	950	0
	Risico's Algemeen						4.470
11	Grondbedrijf			37.600	Monte Carlo simulatie		37.600
	Risico's Grondbedrijf			37.600			37.600
	Totale restrisico Algemeen en Grondbedrijf						42.070

Voor een nadere toelichting op de bovenstaande risico's wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bij de nog toe te zenden jaarrekening 2018.